

צוף התורה

פנינים נבחרים * מעשים ועובדות * שאלות הלכתיות אקסואליות

מתוך שיעוריו דרשותיו ושיחותיו של המגיד רבי אליעזר יוסקובסקי שליט"א
ערוך ומסודר על סדר הדף היומי

הגיליון השבועי • גיליון 4 • פרשת בא • דפים כג – ל

דף כג ע"א

והיו כולם משתאים נוכח הדבר. אף הגבאים הקרובים אליו לא ידעו מתכנית זו, והתפלאו למראה הדבר.

אלא שלאחר שסיים את המשא, הבינו הגבאים מה גרם לשינוי זה. משום שמיד לאחר מכן פנה לבית הכסא. הסביר ואמר, היה לי חשש קל שמא אני תחת ההגדרה של 'הנצרך לנקביו', וכיוון שכך אסור היה לי לדבר בלימוד, לכן סיפרתי את הסיפורים והעובדות ששמעתי.

ייחודו מקום לבית הכסא

כו. לא שנו אלא בית הכסא קבוע. מעשה שהיה באחת הישיבות, שלרגל שיפוצים שערכו במבנה הישיבה הוצרכו להעמיד אוהל בחצר למשך תקופה ארוכה, ע"מ שישמש כהיכל בית המדרש. מחוץ לאוהל הקצו מקום מסויים, ששם יניחו את השירותים הניידים שיביאו כאשר יתחילו השיפוצים במבנה.

שאלו הבחורים, האם החל מרגע זה שקבעו את המקום וייחדו אותו לבית הכסא כבר נאסר ללמוד ולהתפלל באותו שטח, או שמא כל זמן שלא הביאו את השירותים הניידים אין למקום שם של 'בית הכסא קבוע'.

חושש שמא ייפול והתפולין בידיו

כו. שיכנס אדם בתפילין. יהודי יקר וירא שמים, של"ע סבל ממחלה קשה שגורמת לו מידי פעם לאבד את שיווי משקלו וליפול ארצה. מאחר ואותו יהודי היה צועד מידי בוקר דרך קצרה מביתו לבית הכנסת והטלית והתפילין בידו, לא פעם ארע ונפל

התפלל בכל פעם שוננס לבית הכסא

כו. הנצרך לנקביו אל יתפלל. יהודי מבוגר שסובל מאוד מבעיית מעיים, ובכל פעם כשנצרך להתפנות תוקפים אותו ייסורים קשים מאוד. על כן אימץ לעצמו מנהג, שבכל פעם לפני כניסתו לבית הכסא, פונה הוא בלשונו לבורא עולם ומבקש ממנו שימנע ממנו את הייסורים הללו.

כאשר למד את ההלכה הזו ש'הנצרך לנקביו אל יתפלל', התעורר לחשוש שמא מנהגו זה אינו כדין, כי אולי אף תפילה כזו אסורה בשעה שצריך לנקביו, למרות שאין בה שם ומלכות.

חיכו כולם לשימוע את השיעור, אך לפתע...

כה. הנצרך לנקביו אל יתפלל. מעשה מופלא ארע עם מרן רה"י הגראי"ל שטיינמן זצ"ל. היה זה בהיותו במסע חיזוק באנגליה, כאשר התעתד למסור דברי חיזוק והתעוררות במקומות רבים, וכל המוני בית ישראל המתנינו בצפייה דרוכה לבואו ולשמוע מוצא פיו.

אחד מהביקורים שערך היה בישיבה חשובה, שם בקשו ממנו למסור שיעור כללי בסוגיא הנלמדת, ולאחר מכן דברי חיזוק. כל תלמידי הישיבה ישבו ימים כלילות להכין את הסוגיא היטב, וחיכו ליום הנכסף בו יופיע על ארון הקודש וימסור את דבריו. בהגיע היום לבשה העיר חג, וכל תושביה גדשו את בית המדרש ומבואותיו, ועשו אזנם כאפרכסת לשמוע כל אות היוצאת מפיו הקדוש.

אלא שלמרבה הפלא, לא החל להרצות כלל בענייני הסוגיא ואף לא אמר דברי חיזוק, אלא סיפר סיפורי צדיקים ומעשים שונים,

בארצות הברית, שתפס מקום גדול בחדשות בכל עיתוני ארה"ב. הוא חשש, שאם יזכיר מאמרי חז"ל ופוסקים, הם יובאו לאחר מכן בעיתונים, ועיתונים אלו כמוכּן אינם נשמרים בכבוד וקדושה. האם מוטל עליו להימנע מלהזכיר דברי תורה מחמת חשש זה.

לא מצינו מי שינהג כך

ל. הרוצה להיכנס לסעודת קבע מהלך עשרה פעמים ד' אמות. הלכה זו - דינא דגמרא, ונפסקה ברמב"ם. שאלנו את הרבנים שליט"א, מפני מה לא מצינו היום מי שינהג כך, האם כיוון שיש בית הכסא סמוך למקום האכילה השתנתה ההלכה?

ליועד כסף לצדקה בתוך התפילין

לא. ותניא אידך לא יצור. יש לשאול, האם האיסור להניח מעות עם התפילין נאמר רק במעות המיועדות לדברי חולין, או אף בכסף שמייעד להעניק לצדקה עבור כל מי שיבקש במהלך התפילה.

שאלה נוספת בענין זה יש לשאול, אנשים רבים נוהגים שמניחים על השולחן ליד מקום ישיבתם צרור מטבעות, בכדי שכל נזקק יוכל ליטול לבדו ולא יצטרך להפריע לעצמו במהלך התפילה ולתת לו את הכסף. שאל אחד המשולחים, מה אעשה במקרה שאני רואה את הכסף מונח על השולחן, אך בעליו של הכסף יצא מהמקום, אם יש לי רשות ליטול לבד מטבע כפי שברור שהיה עושה אם היה כאן, או שמא צריך לקבל רשות מפורשת על כך.

להניח המזוודה עם התפילין על הרצפה

לב. צר ביה תפילין. כאשר נוסעים ממקום למקום ונוטלים מזוודה להכניס בה את כל החפצים, מקובל שמכניסים לשם את גם הנרתיק של הטלית והתפילין. יש לשאול, האם הימצאות התפילין בתוך המזוודה יאסור להניח אותה על הרצפה, ויצטרכו לנהוג בה בקדושה כפי שנוהגים בתפילין עצמם.

ולכאורה הדבר תלוי אם יש טפח במזוודה או לא, וכדרך מה

עמם על הרצפה, והם התגלגלו בביזיון. שאל היהודי, האם אסור לו ליטול עמו את התפילין מחמת החשש שמא יפלו מידו, או שכיוון שבשעת הנפילה הרי הוא אנוס, אינו מחוייב כבר ביציאה מביתו לדאוג שמא ייפול.

ומעשה בהגאון רבי דב שטרנבוך זצ"ל, אשר כל ימיו התפלל ואמר 'יהי רצון שיהיה חלקי עם מתי בדרך מצוה', ואכן זכה שפטירתו היתה באופן פתאומי בשעה שעלה על מעלות בית הכנסת וואלוז'ין בדרכו לתפילת מנחה.

לגרום ביזיון לדברי תורה ע"מ שיתרבה כבודם

כת. שיכנס אדם בתפילין. שאלה באותו ענין של ביזיון כתבי הקודש, הגיע למרן הגר"נ קרליץ זצ"ל, וכך היה מעשה. מגיד שיעור בדף היומי ברמת אביב, רצה להרבות את משתתפי השיעור, ומצא דרך מקורית לעשות זאת, הדפיס באלפי עותקים דף אחד של גמרא, וכתב תחתיו באותיות מודגשות: יהודי יקר, הינך כבר בשנות האלפיים, נסה נא לבחון עצמך האם הינך מסוגל להבין את מה שכתבו רבותינו לפני כמעט אלפיים שנה, אם לא הבנת - אתה מוזמן לשיעור מרתק.

לאחר שעשה כן, הגיע למרן הגר"נ לשאול אותו האם מותר לעשות כך, שהרי ודאי שנגרם לדפים אלו ביזיון בהתגוללם במקומות שונים.

ענה לו נחרצות כי הדבר אסור, אוף שמטרתו היא להרבות כבוד התורה ע"י שיתרבו ספסלי בית המדרש, מכל מקום אסור לבזות את התורה בכדי שיתרבה כבודה.

דף כג ע"ב

לחשוש שמא יתגלגלו דברי התורה בביזיון

כט. ננטרן. ברש"י, ישמרונני בן המזיקים. בחברה למכירת רכבים, חילקו לכל לקוחותיהם 'כרטיס ביקור' אשר בגבו מודפסת תפילת הדרך. והגיעו מנהלי החברה לשאול האם הם עושים כהוגן, מאחר ויתכן שחלק ממקבלי הכרטיסים לא ידעו לשמור עליהם בכבוד, וייכנסו איתם לבית הכסא וכדו'.

שאלה דומה הגיעה מדרשן גדול, שהוזמן לדבר בכנס בין לאומי

שכתב המשנה ברורה (סימן מג סק"ב), עיין שם.

הקבוצה, ואפילו שיש בזה סיכון קל, כי מוטב לו להכניס עצמו לחשש סכנה, ולא לשחות בקבוצה שיש בה גם נשים ויתכן שיכשל במראות אסורות.

כך עשו, והצליחו שניהם להגיע לחוף, ואילו בקבוצה הגדולה היו הרבה שלא שרדו את השחייה הארוכה הזו.

להביא טכנאי סאונד למחנה של בנות

לה. קול באשה. מעשה שהיה בסמינר שעשה ימי עיון לבנות הסמינר, והטכנאית סאונד ששכרו בכדי שתסדר את ההגברה באולם, נאנסה ולא יכלה להגיע. לאחר שחיפשו להשיג במהירות טכנאית אחרת, גילו כי אין אחת כזו שזמינה להגיע מהרגע להרגע, והיה באפשרותם להביא רק טכנאי, נשאלה השאלה האם מוטל עליהם לבטל את כל הטיוול עבור כך.

ופסק להם מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל, כי כיון שהטכנאי טרוד במלאכתו, בדיעבד אפשר להביא אותו, ואין צורך לשנות את כל התכניות עבור זה.

הבנים והבנות שרים יחדיו זמירות שבת

לו. קול באשה. יש משפחות שמקובל אצלם ששרים הבנים והבנות יחד את זמירות השבת, ויש לשאול האם הדבר ראוי. ודעת הגר"ש אורבך זצ"ל, כי ילדה מעל גיל י"א שנים אין ראוי שתעשה כך.

האב כתב בצוואתו שלא ישלחו את הבן לארץ ישראל

לו. בעי למיסק לארעא דישראל. מעשה שהיה בעיר לייקווד, שם מקובל מאוד שהבחורים נוסעים לבדם לארץ ישראל ללמוד מספר שנים בישיבת בריסק, ולאחר מכן שבים לעיר מגוריהם. אחד הבחורים, שהיה יתום מאב, רצה לעשות כן כיתר חבריו, אלא שאביו כתב בצוואתו לפני מותו כי הוא מפקפק מאוד בדרך זו - לשלוח את הילד לבד למקום שאינו מכיר, וכי הוא חפץ שבניו לא יעשו כן.

שאל הבחור, הלא אני יודע ומכיר כי טובתי היא ללמוד שם,

דף כד ע"א

להשכיב שני ילדים במיטה אחת שיטכרו בנופש

לג. שנים שישנים במיטה אחת. משפחה ברוכת ילדים שכרה דירה לנופש, ושילמו על כל מיטה טבין ותקילין. למרות שהיו להם שלשה עשר ילדים, הם שכרו רק עשר מיטות, כי אמרו שיסתדרו הילדים לישון זה עם זה באותה מיטה. אלא שכאשר הגיעו למקום ראו שיש הנחייה ברורה מטעם בעלי הדירה הקובעת כי אסור לילדים לישון שנים במיטה אחת. הסתפקו השוכרים מה לעשות, כי אם יצטרכו לשלם על עוד שלש מיטות, כבר לא יוכלו לשלם את המחיר הגבוה הזה, ומאידיך - האם באמת יש זכות לבעלי הדירה לקבוע כמה ישנו במיטה שאני שכרתי?

בקשו מהאשה לנאום בפני גברים

לד. הא באשתו הא באחר. מעשה באשה שעבדה במקום עבודה חילוני, ומקום העבודה אירגן כנס הסברה לצורכי שיווק, וביקשו ממנה לנאום בו. אלא שבכנס ישבו גם גברים, והסתפקה האשה האם מותר לה לנאום בפניהם.

ופסק מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל (שבט הלוי ח"ג סימן י"ד), שכיוון שיתכן ותבוא להחניף לגברים שיושבים שם, אסור לעשות כן. ותעשה שאלת חכם האם צריכה להתעקש על סירובה אפילו אם יהיה כרוך בפיתורים ממקום העבודה.

ומעשה היה עם מרן הגר"ש ואזנר בעצמו, כאשר עלו לארץ עם ספינת מעפילים, וכאשר הגיעו לחוף לא נתנו לספינה להיכנס, שבה הספינה על עקבותיה ועשתה סיבובים רבים סביב החוף, עד שנגמר הדלק במיכל. הודיע רב החובל כי הספינה מן הסתם תישבר בעוד דקות ספורות, על כן כל מי שיודע לשחות שיקפוץ וישחה לחוף. היו שם קבוצה גדולה שידעה לשחות, וסיכמו ביניהם שישחו ביחד כולם, כדי שאם יזדקק אחד מהם לסיוע, יוכלו האחרים לעזור לו.

מרן זצ"ל אמר לאשתו, כי הוא מעדיף לשחות בנפרד מכל

התורה שזוכים להשקיע את רעיונם וראשם בעמלה של תורה - הוא להיכנס לבית המרחץ או לבית הכסא, שם צריכים הם לעשות מאמצים מרובים שלא לחשוב על תלמודם.

ומסופר, כי הגאון רבי משה דויטש זצ"ל, מחשובי התלמידי חכמים שבכולל חזון איש, היה יושב בשבתות שעות ע"ג שעות ולומד בקול ובנעימה, ומסביר את כל דברי הגמרא בחן, בצורה שאפילו ילד היה יכול להבין את כל מה שנאמר שם.

וכאשר היה עוזב את מקומו ללכת לבית הכסא, היו שומעים אותו מזמזם לעצמו בקול "שתים ועוד שתים, ארבע. ארבע ועוד ארבע, שמונה", וכל על זה הדרך. וכל זה עשה בכדי להסיט את ראשו מהסוגיא, שלא יבוא לידי הרהור בדברי התורה במקומות המטונפים.

ויש לשאול, האם תלמיד חכם שזכה להגיע לכזו דרגה, יהיה מותר לו להכניס עיתון לבית הכסא, למרות שכתובים שם גם מאמרי קודש. כמובן שהוא לא יעיין בהם אלא בדברי החולין הכתובים שם, אך האם מותר להכניס את העיתון כלל לבית הכסא.

דף כה ע"א

קול באשה לאדם הרש

מא. אסור לקרות קריאת שמע. בפוסקים מבואר כי בצואה או ערוה כנגדו אסור גם לעיור לקרוא קריאת שמע, עד שירחיק למקום שגם אם היה פיקח לא היה רואה אותה משם. יש לשאול האם הלכה זו אמורה גם לגבי קול באשה שהוא ערוה, והקורא הוא חרש שאינו שומע, האם מותר לו לקרוא במקום שאם היה יכול לשמוע היה שומע את קולה של האשה.

עשה מגנינים בביתו

מב. ריח רע שיש לו עיקר. מעשה שהיה בעיר בני ברק, שאחד הדיירים התחיל לעשות מגנינים בביתו עבור אביו שהיה זקן ולא היה בכוחו ללכת לבית הכנסת.

אלא שאחד השכנים מהבנין הסמוך בא כנגדו בטענה, שכיון

שהרי אין אדם לומד אלא במקום שליבו חפץ, וכן שם הרמה הלימודית גבוהה יותר, אך איני רוצה לעבור על צוואתו של אבי. מה יעשה?

לרוקק בבית הכנסת

לח. היה עומד בתפילה ונודמן לו רוק. בשו"ע פסק שמותר לרוקק בבית הכנסת, בתנאי שלאחר מכן ישפשפו ברגלו על הארץ. ויש לשאול, שהרי בזמנינו לא מקובל כלל שיעשה כן האדם בביתו, האם מותר לעשות כך בבית הכנסת?

ללכת למנחה בגשמים העזים

לט. ואינו יכול להוציא ראשו מפני הצינה. שח לי יהודי חשוב, תלמיד חכם גדול. בשבת שסיימו את הש"ס במחזור הי"ג בדף היומי, ירדו בארץ ישראל גשמים מרובים ללא הרף. כאשר הסתיימה תפילת שחרית בבית הכנסת, ורצו כולם לשוב לביתם לסעוד את סעודת השבת, חיכו שהגשם ייפסק, אלא שזה לא קרה, הוא המשיך והתגבר ביתר שאת. כשראיתי כך, תפסתי את רגלי ורצתי לעבר ביתי, וכמובן שהגעתי לשם בבגדים רטובים מכף רגל ועד ראש.

לאחר הסעודה, רציתי ללכת להתפלל מנחה כהרגלי, אלא שהגשם עדיין לא פסק, וחשבתי לוותר על כך, ולהתפלל באותה שבת מנחה קטנה. או אז אמרתי לעצמי: עבור הטשולנט יכולת לרוץ בגשם, ועבור מנחה לא תעשה כן?! ...

ומענין לענין, מסופר כי הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל, נהג במשך כארבעים שנה למסור שיעור בשבת בעיר תל-אביב, והיה צועד מידי שבת זמן ארוך בהליכתו ובחזירתו. וסיפרו, כי מעולם לא ארע שירד גשם בזמן זה שהיה הולך, מלבד פעם אחת שטפטף מעט גשם בזמן זה, ואמר כי סיבת הדבר היא משום שסיפר עובדה זו לאמו, למרות שלא היה צורך בכך.

להכניס עיתון לבית הכסא

מ. תלמיד חכם אסור לו לעמוד במקום הטינופת לפי שאי אפשר לו לעמוד בלא הרהור. כידוע, הדבר הקשה ביותר עבור עמלי

המסך, והאם זה נחשב כמו 'ערווה בעששית'.

ווילון הפריד בין המיטות

מה. פחות משלשה כלבוד, עשרה רשותא אחריתי היא. בבית חולים מצוי ששוכבים כמה חולים בחדר, וווילון מפריד בין המיטות. ופעמים רבות יש ריח רע מאחת המיטות, ויש לשאול האם הווילון המפריד בין המיטות מחשיב את מקור הריח כמכוסה, ויהיה מותר לקרות קריאת שמע.

האם כיס הבגד נחשב ככלי

מו. שיניחם כלי בתוך כלי. יש להסתפק, מי שיש לו בכיסו דבר קודש העטוף בתוך שקית ניילון, האם נחשב ככלי בתוך כלי מכיוון שהכיס עצמו ייחשב ככלי, ואזי יהיה רשאי להיכנס עמו לבית הכסא, או שמא כיון שהכיס אינו אלא חלק מבגדו אינו יכול להיחשב ככלי.

דף כו ע"א

התחייב המשגיח לבחור סכום גדול בכדי שיבוא להתפלל

מז. תפילת השחר. מעשה שהיה באחת הישיבות, שערך המשגיח סיור בחדרי הפנימיה בתחילת תפילת שחרית, בכדי לבדוק מי זקוק ל'תוספת עזרה' להתעורר...

אחד הבחורים שישן, לא הסכים בשום אופן לקום. אמר לו המשגיח: אם תקום כעת לתפילה אתן לך מאה דולר. הבחור מיד זינק ממיטתו וירד לבית המדרש להתפלל. לאחר התפילה פנה אל המשגיח בכדי לקבל את 'שכרו', אמר לו המשגיח שהוא לא התכוון כלל להעניק לו את הסכום הזה, אלא רק רצה לעוררו לקיים את חיובו המוטל עליו. האם אכן יש בטענה זו בכדי לפטור אותו מתשלום.

הזיז ולא התפלל עד ד' שעות

מח. עד ארבע שעות. במשנה ברורה (סימן פט סק"ו) הביא את

שבית הכסא שלו סמוך לחדר שבו התפללו, הוא אינו מוצא מרגוע לנפשו, כיון שאין לו אפשרות להשתמש בבית הכסא באותו זמן מחשש שמא גורם לריח רע למתפללים. ועל כן הוא דרש ממנו להפסיק את המניינים האלו. האם יש צדק בדבריו?

ומענין לענין, מעשה שהיה באחד ששכנו הרחיב את דירתו מאוד, והדבר חסם לו הן את הנוף הנשקף מהחלון והן את האויר, הוא רצה לתבוע אותו לדין תורה, אלא שפנה קודם לכן למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל לשאול האם ראוי לעשות כן. ענה לו רה"י, מלוותר לא מפסידים. ואכן הוא החליט לוותר לו.

לא עברו אלא ימים אחדים, ובאחד מהישיבות הגדולות בבני ברק חיפשו מגיד שיעור חדש, וביירו אודות אותו יהודי האם הוא ראוי לכך, ופנו לשכנו לשאול אותו האם הוא מכיר את המועמד, וכיצד הנהגותיו בבית אדם לחבירו. סיפר להן השכן דברים כהווייתן, שהוא כעת בונה, ולמרות שזה בא על חשבוננו הוא אינו פוצה פה ומצפצף. מיד קיבל אותו יהודי את התפקיד המכובד.

כל המושב אפוף בריח של הפרות

מג. ריח רע שיש לו עיקר. מעשה שהיה במשפחה ששכרו דירה במושב לנפוש בה, וכאשר הגיעו למקום ראו כי כל המושב אפוף בריח רע של רפתות ותרגולים, עד כדי שכמעט ולא שייך להיות שם. שאלו את אנשי המקום כיצד הם מתמודדים עם הריח הזה, אלא שהם ענו כי הדבר אינו פריע להם כלל וכלל, כיוון שהתרגלו אליו.

שאלו השוכרים, האם מותר להם להתפלל וללמוד במקום כזה, כי עבורם הריח הוא ממש בלתי נסבל, ובודאי מוגדר כ'ריח רע'.

דף כה ע"ב

ראו על המסך את כל החנות

מד. ערווה בעששית. בעל חנות גדולה, החזיק במשרדו מסך שרואים בו את מצלמות האבטחה שהתפרסו בכל החנות. הוא שאל, מכיוון שחלק מהלקוחות הינן נשים הלבושות שלא בצניעות, האם מותר לו להתפלל בחדר זה שרואים אותן על

ההלכה היא כי זה מעכב, ועליו לחזור ולהבדיל שוב. וכך עשה. אלא שבפעם השניה שעשה את ההבדלה טעה שוב בטעות אחרת, ובירך את ברכת 'הגפן' לאחר ברכת ההבדלה, וגם זה מעכב. אלא שהסתפק האם יכול לצרף את שתי ההבדלות יחד, היינו להשתמש בברכת 'הגפן' מההבדלה הראשונה, ובברכת 'המבדיל' מההבדלה השניה, וכך יש לו 'הבדלה' מתוקנת.

תפילה בנטיעה

נב. ואין עמידה אלא תפילה. יהודי שנסע באוטובוס בשעות הבוקר, ולא התפלל עדיין תפילת שחרית, שם לב כי הנטיעה מתארכת ומתאחרת, כך שלא יספיק להגיע למחוז חפצו לפני סוף זמן קריאת שמע. הסתפק מה עדיף שיעשה, האם יתפלל כעת בישיבה, ויאמר את ברכות קריאת שמע בזמן, או ימתין עד שיגיע למקום, ואז אמנם יוכל להתפלל בעמידה, אך יהיה זה כבר לאחר זמן ק"ש.

נשיאת כפיים לאחר שיתו יין

נג. ושל מוספין כל היום. מעשה שהיה באחת הקהילות, שערכו את ה'הקפות' בשמחת תורה כדת וכדין עם שתייה מרובה ויין בשפע. כאשר נעמדו לתפילת מוסף לאחר ההקפות, הסתפקו האם רשאים הכהנים לישא את כפיהם, לאחר ששתו יין. כמו כן יש להסתפק, לאלו שנוהגים לישא כפים במנחה בצומות, האם גם כהן שלא צם מחמת חולי יכול לישא כפיו, שהרי יודע הוא שלא שתה יין כלל, או שכיוון שעבורו אין זה יום צום, אינו רשאי.

דף כז ע"א

הציעו למגיד שיעור למסור שיעור בליוקווד

נד. תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. שאול נשאלו הרבנים מפי מגיד שיעור חשוב, המוסר מידי יום שיעור לתלמידיו, וכבר מעל עשרים שנה לא החסיר אף לא שיעור אחד!

אלא שלאחרונה הזמינו אותו משיבת בית מדרש גבוה

שיטת הפוסקים הסוברים כי אם הזיד ולא התפלל עד אחר ארבע שעות שוב אינו יכול להתפלל.

ובענין זה הונחה שאלה בפני הרבנים ממגיד שיעור באחת הישיבות שלימד את התלמידים הלכות תפילה, והסתפק האם יאמר להם את ההלכה הזו, שהרי כעת כאשר הם אינם יודעים שיש שיטה כזו, יתכן והם חשובים כשוגגים כאשר מאחרים מלהתפלל עד ארבע שעות, אך לאחר שידעו ובכל אופן יאחרו מלהתפלל, יחשבו כבר כמזיזים, ואזי יפסידו את מעלת התפילה כאשר יתפללו מאוחר. האם יש צדק בחשש זה?

נין או ברוב עם

נט. מצותה עם הנץ החמה. בבית הכנסת 'חניכי הישיבות' לצעירים, ערכו לראשונה את תפילות הימים הנוראים. הסתפקו הגבאים לאיזו שעה יקבעו את תפילת שחרית, כי מחד - אין ערוך למעלת התפילה בנין, אך מאידך חששו כי ימעטו המתפללים אם יקבעו את התפילה לשעה מוקדמת. מה להעדיף, את מעלת הנץ, או את מעלת ה'ברוב עם'.

באמצע התפילה נזכר שכבר התפלל

נו. טעה ולא התפלל מנחה. מעשה ביהודי שהיה רגיל להתפלל מידי יום שישי תפילת מנחה סמוך לשבת, ופעם אחת הקדים והתפלל מנחה גדולה. אלא שכאשר הגיעה עת הדלקת נרות, מיהר כהרגלו לבית הכנסת ונעמד לתפילת מנחה. באמצע שמונה עשרה נזכר לפתע שכבר התפלל, והסתפק מה יעשה כעת, האם יפסיק באמצע התפילה, או ישלימנה כנדבה.

דף כו ע"ב

לצרף שתי הבדלות

נא. מבדיל בראשונה ואינו מבדיל בשניה. שאלה שהונחה על שולחן הרבנים, עסקה בשאלה ששאל יהודי בליל שבועות שחל במוצאי שבת. בעת שעשה את ה'הבדלה', טעה ואמר 'הבדיל בין קודש לחול', בעוד שהיה עליו לומר 'המבדיל בין קודש לקודש'.

והובטח לו כי היא תבוא בעוד שלש דקות. אלא שהנהג בושש מלהגיע, ולבסוף כאשר הגיע לאחר כרבע שעה נמסה כל הגלידה ולא היתה ראויה להגשה כלל.

נשאלו הרבנים, האם חייב בעל המונית לשלם מדין טבח אומן שקלקל, שהרי הוא שכירו של המזמין, או שסוף סוף אין זה אלא גרמא והוא פטור.

ועוד נשאלו הרבנים, שבסופו של מעשה לאחר שנמסה הגלידה, כבר לא היה צורך לנוסע במונית זו, כי ללכת בגפו יכול הוא לעשות גם בהליכה רגלית. ועתה כאשר ביטל את הנסיעה תובע בעל המונית את הנהג דמי ביטול, אלא שהנוסע טוען כנגדו הלא אתה הוא זה שגרמת באיחורך לביטול הנסיעה. כיצד הוא הדין?

ניתק את המקפיא בשעה שלא עבד

נח. וחם השמש ונמס. מעשה שהיה במטבח של אולם שמחות, שחדר ההקפאה שלהם עבד על שעון אוטומטי שבכל שעה כבה למשך כעשר דקות. אחד מבאי המקום הגיע בשעה שהמקפיא בדיוק לא עבד, וכיבה את המקפיא כליל. הנזק שנגרם למוצרים שהיו בו היה עצום, ותבעו אותו בעלי האולם שישלם את כל הנזק. אלא שהוא טעם כי אין זה אלא גרמא\ שהרי בשעה שכיבה את המקפיא הוא בכל מקרה לא עבד, והוא לא עשה כלום בידים, אלא רק גרם לו שלא יידלק שוב בדקות הקרובות.

האם צודק הוא בטענה זו?

ובענין זה יש להביא מה שמסופר שאמר האדמו"ר מקוצק לתלמידיו, כאשר רצה להדגים בפניהם עד היכן רודף יצר הכבוד את האדם. והוא אמר, כי מי שלא עמל לתקן את המידה הרעה הזו של הכבוד, הרי שגם ברגעים האחרונים לחייו יאמר לעצמו, כדאי שאחייך ואמות בפנים שוחקות, ואז יאמרו עלי המלווים כי סימן מובהק הוא שהייתי צדיק, שהרי מת בפנים שוחקות סימן יפה הוא לו...

הרב דרש שידברו אתו בלשון נוכח

נט. מתפלל תלמיד אחורי רבו. נשאלו הרבנים ע"י בחור ישיבה: אחד הרבנים בישיבה לא מסכים בשום אופן שיכבדוהו, והוא

שבלייקווד, שיבוא למסור שם שיעור בפני אלפי אברכים ובחורים, וזו הזדמנות שכמובן אינה חוזרת על עצמה הרבה. אלא שאם יענה לבקשתם יאלץ להפסיד שני שיעורים מהשיעורים הקבועים שמוסר דבר יום ביומו.

הסתפק המג"ש מאוד, האם לוותר על השיעור הקבוע שהוא 'תדיר', כיוון שהלא בלייקווד ה'הרבצת תורה' שלו תהיה גדולה בהרבה.

לקבל שבת על תנאי

נה. פלג המנחה. שאלנו את הרבנים שליט"א, אדם שרוצה בכל נפשו לקבל שבת מוקדם, אלא שיודע כי פעמים רבות לפתע נזכרים ברגע האחרון ששכחו לעשות דבר מה. האם יכול לקבל שבת על תנאי, שאם יבחין שעליו לעשות משהו שאסור בשבת, אינו מקבל עדיין את קדושת השבת.

תבע את חבירו לדין תורה על מאה שקלים

נו. ועל תרנגול שנסקל בירושלים. מעשה שהיה בבית דין בירושלים, שהגיע האחד לתבוע את חבירו על סך מאה שקלים. אמרו לו האחראים, כי הדיון עצמו יעלה לו יותר מהסכום הזה, אך הוא בשלו, וכדאמרי אינשי 'פרינציפ זה פרינציפ...'.
שמעו הדיינים על הדין תורה, ובקשו לתת לו משלהם מאה נח, כי חבל על הזמן שלהם לעסוק בכך. האם ראוי ונכון הדבר?

והנה כאן בגמרא רואים אנו כי סקלו תרנגול בירושלים, וכשנתבונן נראה כי פעולה זו של סקילת התרנגול כרורה בעיסוק עצום, הבאת עדים, דין תורה וכו', והכל עשו בשביל תרנגול אחד קטן. וא"כ, אולי חובתם של הדיינים לשון על כל סכום שהוא, ואינם יכולים לסרב בטענה זו.

המונית בושישה מלהגיע וכל הגלידה נמסה

נז. וחם השמש ונמס. מעשה שהיה בבעל שמחה שערך בביתו סעודת שבע ברכות, וקודם הסעודה הלך לחנות לקנות כמות גדולה של גלידה לכל המסובים. ביציאתו מהחנות הזמין מונית,

סג. ואומר **הבדלה על הכוס**. יין מגולה, יש שנוהגים לשתות אותו ואינם מקפידים על גילוי. אך לקידוש ולהבדלה אין משתמשים בו, וכמה טעמים נאמרו בזה.

מעשה יש לשאול, מה דינו של יין שהיה מגולה בתוך המקרר, האם נחשב כמגולה, או שמא המקרר נידון ככלי אחד גדול, והוא הלא סגור. ולכאורה לטעם המבואר בפוסקים שלא להשתמש במגולה משום 'הקריבהו נא לפחתך', הלא גם יין בתוך המקרר מאבד מטעמו והוא אינו ראוי לבוא על שולחן מלכים. אך לטעם שהוא משום חשש נחשים, לכאורה זה לא שייך בתוך המקרר.

ומענין לענין באותו ענין. מעשה שהיה והובא לפני הרבנים שליט"א: יהודי שעסק בייצור יין ביקב גדול, סיפר כי אחד מלקוחותיו הגדולים שהגיעו למקום בכדי לרכוש ממנו חביות שלמות של יין סיפר לו שראה חבית אחת שהיא מגולה. למותר לציין כי היה זה כרוך בהפסד עצום, אך הוא לא היסס והודיע לו מיד כי הוא אינו מתכנן למכור את החבית הזו, שהלא היין אותו הוא מוכר משמש את הציבור לקידוש והבדלה.

לאחר מספר ימים התקשר אותו לקוח לבעל היקב, ובפיו בקשה: מאחר שאתה בין כה וכה לא מתכנן למכור את החבית הזו, מבקש אני לרכוש ממך את החבית הזו בחצי מחיר. או אז התעורר בעל היקב לחשוש שאולי כל הסיפור הזה אינו אלא קנוניא אחת גדולה, שרצה הלקוח להוריד את מחירה של החבית, ועל כן שיקר ואמר שראה אותה מגולה.

האם אכן ניתן לסמוך על סברא זו ולהתיר את היין לקידוש והבדלה?

בורח מכך כרחוק מערב מ'מזרח', ומחמת כן הוא דורש שהתלמידים ישוחחו עמו בלשון נוכח. אומר התלמיד: אני אישית מרגיש שאני לא מסוגל לעשות כך לרבי שמלמד אותי תורה, כיצד עלי לנהוג, האם בכזה מקרה נאמר כי רצונו של אדם זהו כבודו ואדבר עמו כפי שהוא דורש?

יפסיד שיעור בעקבות ההמתנה

ס. **אסור לעבור כנגד המתפללין**. יש לשאול האם באופן שהעיקוב שנוצר לו בעקבות ההמתנה תגרום לביטול תודה דרבים, וכגון שצריך הוא למסור שיעור, והעיקוב יגרום לו לאחר לשיעור, האם בכך ג' מותר לו לעבור כנגד המתפלל.

דף כז ע"ב

מנחה בעבודה או בבית הכנסת

סא. **שאני ציבור דלא מטרחיני להו**. מעשה בקבוצת עובדים שהתכנסו יחדיו בחדר עבודתם לצורך העבודה, ובהגיע עת מנחה הציעו העובדים שיערכו במקום תפילת מנחה, שהרי יש להם בדיוק עשרה.

אלא שהיו כמה שטענו כי עדיף שילכו יחדיו לבית הכנסת ששוכן באזור, כי הלא 'במקום רינה שם תהא תפילה', ואילו שאר החברים אמרו כי הם מעדיפים להתפלל במקום והביאו סמך לדבריהם כי יש לנהוג כפי שהם רוצים שהרי 'ציבור לא מטריחיני להו'. האם יש בכך מן הצדק?

להמתין ולהבדיל רק לאחר זמן רבינו תם

סב. **תוס' ד"ה צלי**. ופשיטא שלא היו ממהרים להבדיל וכו'. יש שרצו להוציא מדברי התוס' כאן, כי במקרה שיבוא ראובן להתארח בביתו של שמעון, ושמעון אינו מקפיד על זמן רבינו תם במוצ"ש, אך ראובן נוהג שנים רבות שלא להוציא שבת לפני זמן זה. האם עדיף שימתין שמעון להבדלת ראובן, שהרי אמרו כאן התוס' שבחינם אין למהר ולהבדיל.

יין מגולה בתוך המקרר

דף כז ע"א

המתפלל התעקש לגשת לפני העמוד

סד. **לשתמש איניש יומא חדא כבסא דמוריקא ולמחר ליתבר**. מעשה בגבאי בית כנסת שעמד בפני דילמה קשה, אחד המתפללים הקבועים דרש שוב ושוב לגשת לפני העמוד בשבתות וחגים, אך ידוע היה כי קולו אינו ערב ויכולת החזנות שלו רחוקה מלהיות נעימה. אך הוא דרש כי כחבר קבוע בבית הכנסת מגיעה

כינסם כולם יחד לביתו, ואמר להם כי ברצונו להקים קורס 'מדריכי רחוב'. מטרתו של הקורס הינה להקנות לשומעים כלים להתמודד עם בני נועד שיורדים מהדרך, ולענות להם על כל שאלותיהם וספקותיהם, ולהדריכם כיצד להתמודד מול פיתויי הרחוב. והציע להם להשתתף בקורס, בכדי שיוכלו הם עצמם לענות על שאלות כאלו אם יישאלו מפי נוער נושר. המטרה היתה, כמובן, להקנות להם עצמם את הכלים להתמודד עם מה שהם עוברים.

הרעיון מצא חן בעיניהם מאוד, וסיכמו על תחילת הקורס בשבוע הבא.

אלא שהיוזם חשש שמא יש חסרון גדול בצורה זו, לפי שכאשר יתאספו כולם תחת קורת גג אחת, הרי שכל אחד יוסיף להקשות את קושיותיו ולבטיו בפני כל חבריו, וכך יושפע כל אחד לרעה מיתר חבריו. עלה לביתו של מרן רה"י הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, ושטח בפניו את הספק.

ענה לו רה"י, כי אין מקום לספק זה כלל. והביא דוגמא לדבר, הנה חולה מגיע לבית החולים, על מנת שיטפלו בו ויוציאוהו מחוליו. אך הלא בשהותו שם לבטח נדבקים בו כל מיני מרעין בישין מהמחלות של יתר השוהים שם, נמצא כי הוא נכנס למקום שמסוגל להרע את מצבו. אלא שכיוון שסוף סוף זה הוא המקום שיוכל להתרפאות, עושים כך ולא נשאר החולה בבית.

לפיכך, כיוון שהדרך שאתה מציע זו היא הדרך לרפא את חוליים של הנערים, אל לך לחשוש שמא ידבקו כל אחד ממחלותיו של חבריו, אלא אדרבה, יבואו כולם ויתרפאו.

עשה כן הנ"ל כיוזמתו, וזכה להשיב את כולם לדרך המלך, והקימו בתים של תורה.

להוציא את הספר או להשקיע עוד בניפוי התוכן

סז. ולא היתה הלכה שהיתה תלויה בבית המדרש ולא פירשוהו. מחבר ספר החפץ להוציא לאור את ספרו, מסתפק עד היכן צריך להשקיע ולנפות את הספר שוב ושוב שיהיה נקי משגיאות, כי הלא אין לדבר סוף, ובכל מצב תמיד יש מה לשפר ולהוסיף, ומה היא ההנהגה הראויה - להוציא את הספר כפי שהוא, או לעבוד

לו זכות זו.

הסתפק הגבאי, האם טוב יעשה כשיעניק לו ההזדמנות פעם אחת לגשת לפני העמוד, ויווכח הנ"ל בעצמו כי אין תפילתו ערבה על השומעים. אך הסתפק שמא מועל הוא בתפקידו אם יעשה כך, שהרי הוא מחוייב לכלל הציבור לדאוג שתהיה התפילה נעימה עליהם.

הזוזה מעניין עם רב הקהילה

סה. כבן שבעים שנה. מעשה בקהילה שחיפשה אחר רב לקהילתם, ודרשו בני הקהילה לתתם בחוזה עם הרב שהוא יכהן בתפקידו עד הגיעו לגיל שבעים, ולאחר מכן יפרוש בכבוד ויקבל את המגיע לו בפנסיה. וטעם הדבר, כי פעמים שמזקין הרב וכבר אינו יכול לשאת בעול הציבור, אך אין מי שיוכל לומר לו לפרוש, וגם הוא אינו מבין מעצמו כי עליו לעשות כן. על כן חשבו שפתרון זה מעולה הוא עבור בעיה זו, לפי שכאשר יגיע לגיל שבעים תסתיים כהונתו מאליה.

אלא שלא מצינו שינהגו כך, ולכך שאלו האם ראוי הדבר ונכון לעשותו.

ומעשה נאה יש להביא בענין זה: בתלמוד תורה תשב"ר, לפני שנים רבות, אחד המחנכים הגדולים שם היה הגאון רבי מרדכי בלוי זצ"ל, באחד השיעורים שמסר בפני הילדים לעת זקנותו, ביאר להם את דברי התוספות, ותוך כדי דיבורו 'נתקע' ולא הצליח להמשיך ולבאר. מיד, באמצע השיעור, ירד לחדרו של המנהל והודיע לו על התפטרותו, ואמר כי מלמד שלא יודע להסביר תוספות אינו ראוי לכהן בתפקיד!

קורס מדריכי רחוב לנוער נושר

סו. כל תלמיד שאין תוכו כבדו. מעשה שהיה ביהודי שהיו בשכנותו מספר נערים עבריינים, שאמנם היו שומרי תורה ומצוות, אך פניהם היו כבר אל עבר הרחוב, והיה נראה כי זה 'ענין של זמן' עד שיפרקו מעליהם כל עול תורה ומצוות.

הגה הנ"ל רעיון יצירתו כיצד להשיבם אל חיק אביהם שבשמים,

מחלוקת חדשה בכל נושא שיהיה, עשיתי עצמי כמצונן שאין בו ריח, ואינו מבחין ואינו יודע מה להורות וכיצד היא הדרך, וכך ניצלתי מלהכניס עצמי למחלוקת. וזה הוא סוד הצלחתי בחיים!

תפקידו של רב בישראל

ט. שאי אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים. רב צעיר ותלמיד חכם, שהתמנה זה עתה לכהן פאר בקהילה חשובה, חפץ לקבוע לעצמו גדרים וסייגים למשרתו, בכדי שלא תבוא לגמרי על חשבון עלייתו הרוחנית הפרטית. על כן קבע כי בשעות מסוימות קבועות לא יעסוק כלל בענייני הקהילה, אלא יהא זה זמנו הפרטי שלו לעסוק בתורה.

הסתפק הרב האם הנהגה זו נכונה וראויה, כי שמא מאחר והעמיד עצמו לרשות בני קהילתו, מעתה אין ביכולתו להחליט כי לא כל הזמנים שווים בהעמדת עצמו לרשותם.

ובענין זה - תפקידו של רב - יש להביא מעשה שסיפר הגאון הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, כי בעודו צעיר לימים הזדמן לו להיכנס לביתו של מרן הג"ר חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל, וכמובן שמספר ימים קודם לכן הכין עצמו בשינון הסוגיות שעסק בהן, בכדי שיהיה מוכן לענות על כל שאלה שיישאל.

אלא שכאשר נכנס לביתו, הופתע מאוד שלא שאל אותו מאומה על דבר לימודיו והיכן אוחז הוא כעת בלימוד הגמרא, אלא שאלות אחרות היו מנת חלקו: הראה לי נא את נעליך, שמא בלויית הן ואולי זקוק אתה לחדשות. האם סעדת כבר את ארוחת הבוקר. וכן עוד שאלות בסגנון הזה.

המחליף היה טוב יותר מהקבוע

ע. גמרא גמירי מעלין בקודש ואין מורידין. מעשה שהיה במגיד שיעור שמסר שיעור בדף היומי מידי יום. ארע והוצרכך לצאת לחו"ל לתקופה ארוכה עקב ענין רפואי, ותר אחר מחליף ראוי שיעשה את תפקידו נאמנה בזמן היעדרותו. לאחר חיפושים מרובים מצא את האברך שענה על כל ההגדרות המבוקשות, ואכן מילא את מקומו במשך מספר שבועות.

בשובו ארצה, הופתע המגיד שיעור הקבוע לשמוע את בקשת

עוד ועוד עד שיהיה ברמה הגבוהה ביותר.

ויש להביא בזה את דברי החפץ חיים זיע"א הידועים, שהמשיל את המהססים מלהרביץ תורה בטענה שאינם ראויים לכך, ואמר כי למה הם דומים, לעיירה שכל בתיה עלו בלהבות, אך בני העיירה אינם עושים מאומה על מנת לכבות את האש, אפילו שנהר שלם היה מצוי לפנייהם, משום שלא רצו להשתמש במים שאינם מסוננים כל צרכם. ואמר הח"ח, כי כן הוא מי שחושש מלהוציא את דברי תורתו מחשש שמא אינם מסוננים דיים או שהוא אינו ראוי לכך. טענות אלו נכונות, אך לא בשעה שבוערת שריפה, כי בשעה כזו תרים אחר כל טיפת מים שהיא לכבות את השריפה, ולא בודקים את טיבה.

לברוח ממהלוקות

סח. ואף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש. פעמים רבות מתגלעים חילוקי דעות ומחלוקות בין תלמידי חכמים, עומד לו השלישי שאינו מן הענין ומסתפק האם מוטל עליו להיכנס בעובי הקורה ולהביע את דעתו, שהרי כך היא דרכה של תורה שאומר כל אחד את דעתו וסברתו, ומיניה ומיניה יתקלס עלילה, או שמא מוטב יעמוד בצד ולא יכניס עצמו ל'קלחת' זו.

ובענין זה יש להביא דברים מופלאים שאמר מרן הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל, כאשר נשאל בזכות מה זכה לאריכות ימים כה מופלגת. המשיל משל ואמר, אריה - מלך החיות - עמד וביקש מכבשה קטנה, הכניסי נא אפך אל תוך פי ואמרי לי האם ריח פי רע, נענתה הכבשה להוראה המשונה הזו, והכניסה את ראשה אל תוך לוע הארי. חמתו של האריה בערה בו, הכיצד זה תרהיבי עוז להכניס ראשך לפיו של מלכך, טרף אותה מיד.

לאחר מכן ביקש מהעז את אותה בקשה, ראה העז את גורלה של הכבשה, ואמר לאריה הכיצד אעשה הרעה הזו להכניס ראשי אל פיו של מלכי? קצף האריה אף על תשובה זו, הכיצד מעיז אתה לסרב לבקשת מלכך. טרף גם אותו על אתר.

לאחר מכן הלך אל השועל - הפיקח שבחיות - והבקשה בפיו, הכנס אפך אל פי ובחון את מצב ריחו. ענה לו השועל, אין לי יכולת לסרב להוד מלכותו, אלא שכבר כמה ימים חליתי במחלת הצינון, ונעלם ממני חוש הריח. עזבו האריה לנפשו.

סיים מרן זצ"ל ואמר: בכל הזדמנות כאשר ראיתי שצצה לה

מיד נטלתי את הילד בידי וחציתי את הכביש.

כאשר חזרתי, תמה בפני מרן זצ"ל: וכי כך מעבירים כביש? ! שאלתי אותו במה נהגתי שלא כהוגן, הלא בדקתי שוב ושוב לראות שהכביש ריק, והוא אכן היה ריק. ענה לי, לא ראיתי שהתפללת! כאשר חוצים כביש צריך להתפלל תפילה קצרה שלא יהא תקלה, ולאחר מכן להודות על כך שעבר הכל בשלום.

מוסר השכל מהוויז

עג. כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם. ידוע שכאשר הומצא מכשיר הפטיפון הראשון, לפני יותר ממאה שנים, אמר מרן הח"ח זיע"א כי הדבר בא ללמדנו ולהמחיש לנו כיצד יתכן שכל מעשיו של האדם נכתבים בספר, ואין דבר נעלם. היום, עם התקדמות פלאי/פגעי הטכנולוגיה, ניתן ללמוד מהם מוסר השכל עצום בהרבה מתחומי החיים.

וניקח כדוגמא את מכשיר הניווט, הנקרא וויז, ונראה כמה וכמה יסודות עצומים שניתן ללמוד ממנו. ראשית, מי יצר את אותו מכשיר? הלא הוא אדם אחד שקיבל מעט שכל מבוראו, ובשכל זה יצר אפשרות לראות בכל רגע נתון היכן הוא נמצא, וכמה אנשים נמצאים בכל מקום בכביש. אמור מעתה, וכי בורא העולם בכבודו ובעצמו, שהוא נתן את השכל במוחו של מפתח התוכנה הזו, אינו יכול לראות בכל רגע נתון את כל מעשי בני האדם? !

ועוד, אם עומד לו אדם בקצה העולם, ונוסע לו לאטו בצורה שיוצרת פקק גדול מאחוריו, מיד שכל רחבי תבל ניתן לראות באמצעות הוויז כי באותו רחוב יש פקק כעת. וכן הוא גם ברוחניות, כל מעשה ומעשה של האדם משפיע על כל העולם כולו, ואף אם לא רואים זאת בפועל ובמוחש.

ועוד מוסר השכל ניתן ללמוד ממנו, אם התוכנה מנווטת ליסוע לכיוון מסויים, ואילו אתה ממרה את פיה ונוסע לכיוון ההפוך, לא ארע מאומה... הוא פשוט 'מחשב מסלול מחדש' ומראה לך את הדרך מאיפה שאתה נמצא. למדנו מכאן, לעולם לא איבדת את הדרך, בכל מקום בו תלך יש לך אפשרות לחשב מסלול מחדש ולהגיע ליעד אליו אתה מעוניין להגיע...

באמצעות התוכנה הזו, יכולים בעלי עסקים לראות בכל רגע נתון

תלמידיו - להותיר את המחליף כקבוע, כי מאחר והיתה שפוטו רהוטה ומשנתו סדורה, מעדיפים השומעים שהוא ימסור את השיעור באופן קבוע.

אלא שהוא טען, הלא אני הוא שהקמתי את השיעור, וכבר עשרות שנים שאני עושה את עבודתי נאמנה, הכיצד יבוא איש צעיר אשר לא ידע את יוסף ויקבל את המשרה על מג"ש של זהב.

הלכו לעשות שאלת רב, עם מי הצדק מביניהם.

פסק הרב את פסקו, כי השיעור יוותר בידי של מקים השיעור אשר עמל והזיע בכדי שיקום וגם יהיה. אלא שמאחר ויש ציבור המעוניין לשמוע את המג"ש המחליף, הרי שטוב יעשו אם יקמו שיעור נוסף בבית מדרש זה, בשעות אחרות. וכך יהוא הכל על מקומו בשלום, והאמת והשלום אהבו.

דף כח ע"ב

להעמיד שומר להצי סעודה

עא. אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפילת מנחה. להלכה נפסק שאסור להתחיל אף בסעודה קטנה קודם התפילה, אלא שאם התחילו אין מפסיקים. ויש אומרים שאפשר להעמיד שומר שיזכיר לו להתפלל מנחה, ובאופן זה מותר לו לאכול.

יש לשאול, מה הדין אם העמיד שומר והתחיל בסעודה, ותוך כדי סעודתו ברח השומר והלך לו למקום אחר. האם מותר לו להמשיך, או שמחוייב להעמיד שומר אחר תחתיו.

כמו כן יש לשאול, באופן שהתחיל לאכול באיסור, שהדין הוא כי הוא אינו מחוייב להפסיק את סעודתו אלא יכול לסיימה. האם לכתחילה עליו להעמיד שומר להמשיך הסעודה, או שכיון שכבר התחיל - ימשיך באותה צורה.

וכי כך חוצים כביש? תמה הגראי"ל

עב. רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש. סיפר הגאון רבי נחום ברנשטיין שליט"א, משגיח דישיבת גאון יעקב. בהיותו נער כבן ארבע עשרה, זכיתי להתלוות למרן רה"י הגראי"ל שטיינמן זצ"ל בלכתו ברחוב חזון איש. תוך כדי הילוכנו ביקש ילד צעיר ממרן זצ"ל שיעביר אותו את הכביש,

ולהתפלל בנחת.

עז. כל שתפילתו דומה עליו כמשא. כידוע לכולנו, וכל לב יודע מרת נפשו, עבודה גדולה היא הכוונה בתפילה. לא תמיד ולא בכל מצב אנו מצליחים לרכז את כל מחשבותינו במילים אותן אנו אומרים בתפילתנו. וכבר בירושלמי אמרו ז"ל בואו ונחזיק טובה לראשינו שכורע בברכת 'מודים', ואם כך אמרו רבותינו, מה נאמר אנחנו.

וכסגולה לכוונה בתפילה, כתב בקיצור השל"ה, להעביר יד ימינו על מצחו ולומר 'לב טהור ברא לי אלוקים'.

נשאלת השאלה, האם מותר לומר פסוק זה באמצע שמו"ע, שהרי אמנם אינו חלק מסדר התפילה אלא מפסיק בה, אך מטרתו היא בכדי שיכווין את מילות התפילה. ואם כן אולי הדבר מותר.

ועל זה הדרך יש לשאול, האם מותר לחלל שבת במצב של פיקוח נפש עבור קיום סגולות, כגון להתקשר לרב לקבל ממנו ברכה, אשר ודאי יש כח לברכתו, אך אין הדבר מועיל בדרך הטבע אלא בדרך סגולית וניסית, האם מותר לחלל שבת עבור כך?

מנחה לאחר שקיעת החמה

עח. עם דמדומי חמה. ידוע כי מנהגו של אדוננו הגר"א היה להתפלל מנחה מיד עם הגיע זמנה, שמא תיטרף השעה. וכן נהגו גם מרן החזו"א זצ"ל, ויבלחט"א מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א.

ולאלו המתפללים מנחה קטנה, עם דמדומי חמה, הכריע המשנה ברורה כי בדיעבד אם לא הספיק להתפלל קודם השקיעה, יכול להתפלל עד כרבע שעה קודם צאת הכוכבים (כן כתב בסימן רל"ג סקי"ד). מאידך דעת החזו"א כי לאחר השקיעה אי אפשר כבר להתפלל כלל.

ויש להסתפק בענין זה, לנוהגים כדעת החזו"א שאין להתפלל אחר השקיעה, אם התחילו קודם השקיעה ושקעה החמה באמצע תפילתם, האם ימשיכו בתפילה, או שצריכים להפסיק באמצע.

כמו"כ יש להסתפק, ציבור שהתחילו תפילתם מעט קודם שקיעת

היכן נמצאים הפועלים שלהם, והם יכולים לבוא אליהם ולומר 'לפני ארבעה חודשים בשעה זו וזו לא עשית מאומה', היש לך המחשה גדולה מזו למאמר חז"ל "וכל מעשיך בספר נכתבים"?

להתפלל בסמיכות לסמלי עבודה זרה

עד. ומחזי כמאן דכרע. סיפר יהודי שהתגורר בברית המועצות בתקופה שאסור היה לו להראות את יהדותו, והוא רצה להתפלל. מה עשה? היה עומד ליד לוח המודעות ברחוב, ועשה עצמו כקורא מודעות, ובזמן זה התפלל תפילה קצרה.

יש לשאול, מי שהזדמן לו להיות ברחובה של עיר, במקום בו בכל פינה יש צלמים וסמלי עבודה זרה. האם מותר לו להתפלל שם, שהלא כאשר יכרע וישתחוה יהא נראה כעושה כן לפני העבודה זרה ח"ו, או שיתפלל ללא כריעות?

ניגונים בתפילות שבת

עה. הני שבע דשבתא. עיקר הטעם שתיקנו בשבתות תפילה קצרה יותר, הוא בכדי שיזדרזו המתפללים לאכול את סעודת השבת מוקדם. ויש לשאול, מאחר שהיום כבר הוסיפו עוד פסוקי דזמרה רבים, ואף בעלי התפילה מוסיפים ניגונים על חלקים בתפילה, נמצא כי התפילה בשבתות היא הארוכה ביותר מכל ימות השבוע. האם אין זה סותר את כוונת מתקני התפילה?

דף כט ע"ב

לסמן לעומד לפניו שיפסע 'עושה שלום'

עו. אבל רגיל לומר תחנונים אחר תפילתו. יהודי הרגיל להרבות בבקשות ותחנונים בסוף השמו"ע קודם 'יהיו לרצון', שם ליבו כי לפניו עומד יהודי אשר כבר סיים את תפילתו אלא שנמנע מלפסוע לאחוריו מחמתו. הדבר הפריע לו את כוונתו, כי לא רצה לעכבו מלכת לביתו, על כן הסתפק האם מותר לו לסמן באמצע הבקשות לאותו יהודי שיפסע לאחוריו, וכך יוכל להמשיך

החמה, וחזרת הש"ץ כבר התחילה לאחר השקיעה, האם יש ענין להישאר ולשמוע את תפילת הש"ץ, או כיון שלדידי הלא כבר אין זמן מנחה כעת, אין לתפילת הש"ץ כלל שם של תפילה.

